

Internkontrollrapport 2021

Överförmyndarnämnden

Diarienummer: 2020-96
Datum: 2022-02-10
Handläggare: Petra Hallqvist
Organisation: Överförmyndarenheten, Verksamhetsstöd och service

1 Inledning

I Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 § framgår det att nämnden ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Det innebär att de ska med rimlig grad av säkerhet säkerställa att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet
- Tillförlitlig ekonomisk rapportering samt information och rapportering om verksamheten
- Efterlevnad av tillämpliga lagar, föreskrifter, riktlinjer med mera.

Ett redskap för nämnden för att säkerställa ovanstående är en internkontrollplan med kontrollmoment från områdena verksamhet, personal, ekonomi, administration samt oegentligheter, mutor och jäv.

Begreppet internkontrollplan kan leda tankarna fel så att man får uppfattningen att planen ”är” den samlade interna kontrollen. Den samlade interna kontrollen består av mycket mer – den robusta organisationen, riskanalysen, inbyggda och etablerade kontroller. En internkontrollplan är snarare ett instrument för riktning, tillsyn eller uppföljning av den interna kontrollen. Ett instrument för ”koll på kollen”.

2 Organisering av internkontroll

Internkontroll handlar om att ha ordning och reda, veta att det som ska göras blir gjort och att det sker på ett bra och säkert sätt. Att arbeta med den interna kontrollen ingår i alla medarbetares arbete, det vill säga att arbeta enligt bestämda processer och rutiner, att förbättra och utveckla verksamheten, att rapportera avvikelser och risker med mera. Internkontrollen är integrerat i vardagens arbete med att genomföra, förvalta och verkställa och handlar om ett löpande arbete med att förebygga, upptäcka och åtgärda risker.

För att säkerställa att verksamheten har ordning och reda samt arbetar med rätt saker på ett säkert och rätt sätt, genomförs bland annat riskanalyser som en del i utvecklingsarbetet och i arbetet med ständiga förbättringar. I internkontrollprocessen är sedan riskbedömning med riskanalyser och riskvärdering en väsentlig grund för prioriteringen av vilka kontrollmoment som tas med till internkontrollplanen.

2.1 Ansvar och samordning av kontrollmoment

Enhetschef på Överförmyndarenheten har ansvaret att samordna och driva arbetet med den interna kontrollen inom överförmyndarverksamheten. Inför framtagande av internkontrollplan för 2021 identifierades tre områden i riskanalysen utifrån vilka kontroller planerades tillsammans med nämndens utsedda ledamöter för internkontroll.

Överförmyndarnämndens uppdrag beskrivs bland annat i föräldrabalken. Ett flertal beslut har delegerats från nämnden till utredningssekreterare, jurist och enhetschef på Överförmyndarenheten. Utöver delegationsordningen har enhetschef fastställt en fördelning av arbetsuppgifter som också åligger överförmyndarverksamheten i lagar och förordningar. Det dagliga arbetet stöds av lokala rutiner som kontinuerligt ses över i relation till länsstyrelsens nationella riktlinjer som tillsammans med vägledning från förbundsjurist på Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) är vägledande i arbetet.

Överförmyndarnämnden fastställer i internbudgeten varje år de mål som verksamheten ska sträva mot och aktiviteter beskrivs i Överförmyndarenhetens verksamhetsplan. Uppföljning av den dagliga verksamheten ansvarar enhetschef för med stöd av enhetens jurist. Nämnden utser varje år internkontrollanter som följer upp identifierade riskområden med stöd av tjänstepersoner. Utöver detta sker sammanställning av ekonomi och resultat i samband med månads- och delårsrapporter som återrapporteras till nämnden. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet över överförmyndarverksamheten och gör årligen tillsynsbesök i verksamheten.

3 Nämndens delaktighet

Med anledning av att hela nämnden har ansvar för den interna kontrollen ska alla nämndledamöter ha kunskap om och löpande ta del av verksamhetens internkontrollarbete. I samtliga delårsrapporter ska arbetet med uppföljning enligt internkontrollplanen och andra aktiviteter eller händelser av särskild vikt för internkontroll redovisas. Nämnden följer därefter upp internkontrollarbetet inklusive internkontrollplanen som sammanfattas i verksamhetsberättelsen vid årets slut och internkontrollrapporten redovisas som bilaga till verksamhetsberättelsen.

Redovisning av internkontrollarbetet i nämnd 2021	
Tidpunkt	Aktivitet
Februari	Internkontrollrapport för 2020 redovisades i samband med verksamhetsberättelsen.
April	I samband med delår 1 hade ännu inga aktiviteter genomförts varför ingen redovisning fanns med i delårsrapporten.
Oktober	I oktober 2020 presenterades internkontrollrapporten för 2020 utifrån tidigare rutin kring internkontrollarbetet. Riskanalys genomfördes i oktober 2021 och internkontrollplan för 2022 fastställdes i samband med beslut om internbudget för 2022.
November	Nämndens internkontrollanter redovisade muntligt från genomförda delmoment av internkontrollen.

4 Sammanfattning

Handläggningen inom överförmyndarens verksamhetsområde kan sammanfattas i sex huvudsakliga processer som i sin tur innehåller delprocesser.

- A. Ansökan/anmälan om behov av god man/förvaltare
- B. Rekrytering och lämplighetsbedömning av god man/förvaltare
- C. Tillsyn och utredning under pågående uppdrag
- D. Samtycke till rättshandling under pågående uppdrag
- E. Kontroll av redovisning
- F. Arvodering och fakturering

Vid riskanalysen inför 2021 identifierades tre delprocesser som kritiska. Dessa har utgjort underlag för valda aktiviteter. Internkontrollaktiviteterna har genomförts vid olika tillfällen. Dels av nämndens utsedda internkontrollanter Göran Falkenberg och Göran Karlsson och dels tjänstepersoner från Överförmyndarenheten.

Individer lider rättsförlust eller går miste om stöd (process A)

Den som är i behov av god man eller förvaltare för att bevaka sina intressen kan ofta inte själv förmedla behovet eller påtala att behov av stöd föreligger. Detta gör att personer i omgivningen spelar en avgörande roll, både att anmäla behov av god man eller att ge impulser till överförmyndarnämnden när risk föreligger att någon lider rättsförlust. I det löpande arbetet sker information i viss omfattning i kontakter med allmänhet, anhöriga, boendepersonal m fl. I målsättningen för 2021 ingår ökade informationsinsatser, särskilt riktat till vårdboenden inom äldreomsorgen. För att fördjupa förståelsen för vilket informationsbehov som föreligger och hur insatser under året fallit ut avser nämnden att genomföra planerade besök på tre äldreboenden för dialog om behov och risker.

Reflektion och analys

Med anledning av pandemin har inga besök genomförts under 2021. Två besök har kunnat genomföras i januari 2022 med deltagande från Göran Karlsson, utredningssekreterarna Gerd Jörbo och Karin Perschon. Ett 15-tal personer deltog i samtalet vid två tillfällen då det framkom att återkommande behov av information behövs utifrån personalomsättning. Viss personal var välinformerad och hade erfarenhet av kontakter med god man medan andra endast i begränsad omfattning kommit i kontakt med godmanskap eller förvaltarskap. Vid både tillfällena uttrycktes tacksamhet för ytterligare information i ämnet. För att huvudmän i behov ska få rätt stöd i form av godmanskap krävs återkommande och riktade informationsinsatser till grupper av vårdpersonal, anhöriga m.fl. Enhetens arbete med att utse kontaktpersoner till vissa boenden kan vara ett sätt att kontinuerligt fånga upp behov av informationsinsatser.

Utredning av synpunkter under pågående uppdrag (C)

Förutom den årliga tillsynen i samband med årsredovisning eller redogörelse påbörjas fördjupad utredning i samband med att synpunkter eller klagomål inkommer. Stickprovskontroll av genomförda utredningar planeras för att granska metodik och bedömningar samt för att analysera vilket resultat klagomålet resulterat i.

Reflektion och analys

Nämndens internkontrollanter har i oktober 2021 genomfört stickprovskontroll av tio slumpmässigt utvalda utredningar av klagomål från huvudmän eller anhöriga. Kontrollen visade på rimliga utredningsåtgärder som i vissa fall lett till att förvaltare själv begärt sig entledigad, i andra fall gått vidare för prövning i nämnden och ett par ärenden där utredning pågick. Sammantaget bedömdes aktuella ärenden visa på ett aktivt förhållningssätt från enheten vid inkomna

klagomål och internkontrollanterna föreslår att klagomål som inte på grund av sin karaktär kommer upp som egna ärenden på nämnden istället ska återrapporteras i en samlad rapport. Ytterligare förslag framfördes om att kunna följa hur många personer som tillfrågas men som inte tackar ja.

Samtycke till rättshandling under pågående uppdrag (D)

Ställföreträdaren ska inhämta samtycke från nämnden i samband med fastighetsaffärer. Med omgivningens förväntan på snabb handläggning ställs krav på rätt underlag och kompetens för att kunna fatta beslut. Granskning sker genom stickprovskontroll av 10 fattade beslut om samtycke till fastighetsförsäljning.

Reflektion och analys

Nämndens internkontrollanter har i oktober 2021 genomfört stickprovskontroll av tio slumpmässigt utvalda beslut om samtycke vid fastighetsförsäljning. Genomgående noterades en handläggningstid på mindre än en vecka från komplett ansökan till beslut och redovisning hade i samtliga fall utom i ett uppdrag skett på tillfredsställande sätt och inom rimlig tid. Internkontrollanterna noterade att bland de granskade ärendena föreföll god man med uppdrag att bara bevaka bara i en fastighetsförsäljning haft större behov av information än ställföreträdare i övriga uppdrag. Det kan utifrån detta konstateras att bedömning av kompetens är viktigt i samband med matchning till alla uppdrag.

Jäv

I syfte att effektivt matcha nya uppdrag till rätt ställföreträdare arbetar enheten med att följa ett ärende från ansökan/anmälan till rekrytering för att sedan utföra tillsyn för en avgränsad grupp av gode män. Detta innebär en ökad kännedom om ställföreträdarnas olika kompetenser men innebär också en risk för att bli blind för tillkortakommanden och allianser. Att både rekrytera och utöva granskning är en utmaning som kräver ett professionellt förhållningssätt. Kontrollmomenten syftar till att öka insynen i varandras arbete för att på så sätt minimera risken för att jäv uppstår.

Reflektion och analys

Bland de redovisningar som lämnades in till Överförmyndarenheten 14-15 februari fördelades två ärenden till annan än ordinarie handläggare. Utöver detta har ytterligare ärenden granskats av annan person än ordinarie handläggare utifrån produktionsplanering på enheten. De två ärenden som fördelats enligt angivet internkontrollmomentet har en återkoppling till kollegan skett efter genomförd granskning och i sammanfattande ordalag även till enhetschef med fokus på lärande. Utifrån inkomna reflektioner till enhetschef kan konstateras att samtal med fokus på lärande är ovant men att det gynnar det fortsatta utvecklingsarbetet med metoder för det årliga granskningsarbetet. Momentet blir också en påminnelse om vikten av uppmärksamhet kring jäv även om inga brister kunnat konstateras genom aktiviteten.

Sammanfattande reflektion och analys

Under 2021 har olika aktiviteter som stöder kontrollarbetet genomförts. Bland de strukturella förändringarna hör en genomgång och revidering av Överförmyndarnämndens delegationsordning. De utvalda kontrollaktiviteterna har genomförts och ytterligare gett nämndens internkontrollanter ett tillfälle att ta del av olika handlägningsprocesser och få en fördjupad förståelse för utmaningar i det vardagliga arbetet. För tjänstepersonerna har det blivit tillfälle att stanna upp och reflektera kring olika teman att ta med sig in i fortsatt verksamhetsutveckling. För att minska sårbarheten och ytterligare utveckla arbetet med internkontroll kan med fördel fler personer bli involverade i de olika momenten under året.

